

Bomen in Lisse

Deze brochure is een samenvatting van het bomenbeleidsplan 2014-2030. Het complete document is te downloaden op de gemeentelijke website www.lisse.nl/bomen.

Inhoud

Voorwoord	5
Het bomenbeleidsplan	7
Van visie naar strategie	9
Bomencategorieën	10
Gemeentelijke bomenstructuren	12
Niet-gemeentelijke bomen	12
Ontwerpen met bomen	12
Van ontwerp naar beheer	13
Duurzaam beheer	13
Groeiplaatsen van bomen	13
Overlast door bomen	14
Bescherming van bomen	14
Onderhoud en veiligheid	16
Ruimte voor nu en later	16
Wat gaat de gemeente doen?	18

Bron: tekst en afbeeldingen 'Bomenbeleidsplan Lisse', mei 2014.

Bomen bepalen voor een belangrijk deel het straatbeeld in Lisse. Bomen zijn niet alleen mooi om naar te kijken maar ze geven ook zuurstof, rust en verkoeling. Ze dempen het geluid. Kortom, alle redenen om het bomenbestand in Lisse te behouden en te beschermen! Samen met een klankbordwerkgroep, die bestaat uit inwoners en verenigingen, hebben we in de afgelopen tijd daarom gekeken hoe we daarvoor kunnen zorgen.

Elke boom is een stukje natuur en heeft daarom waarde. Maar bomen zijn ook vaak onderwerp bij een afweging van belangen. Bijvoorbeeld bij de bouw van een zorginstelling of bij verkeersproblematiek. Samen met de klankbordwerkgroep hebben we alle bomen daarom ingedeeld in statuscategorieën. De categorie bepaalt wat er wel en niet mee mag gebeuren. Waardevolle bomen mogen bijvoorbeeld niet worden gekapt en nieuwe bomen moeten voldoende ruimte hebben om te groeien.

De betrokkenheid van de klankbordwerkgroep hebben we zeer gewaardeerd; in nauw overleg met hen is deze brochure opgesteld. Het is een samenvatting van het bomenbeleidsplan 2014-2030 en gaat in op hoe wij omgaan met bomen. Want bomen verdienen onze aandacht, nu en in de toekomst!

Evert Jan Nieuwenhuis
Wethouder gemeente Lisse

Lisse is een lommerrijk dorp waar het aangenaam wonen en werken is. Er bevinden zich ruim 11.000 bomen langs straten, lanen, op pleinen en natuurlijk in plantsoenen en parken. Ook zijn er vele bomen in particulier bezit. De gemeente wil bomen behouden en waar mogelijk nieuwe bomen aanplanten. Wanneer bomen verdwijnen, moeten er op dezelfde plaats of elders weer nieuwe worden aangeplant. Zo blijft Lisse ook in de toekomst het prachtige groene hart middenin de kleurrijke Bollenstreek.

Het bomenbeleidsplan

Er gebeurt veel binnen onze gemeentegrenzen. Er wordt ontwikkeld, gebouwd, afgebroken en opnieuw ingericht. Vaak zijn hierbij bomen betrokken: jonge, oude en soms waardevolle bomen. Inwoners melden bij de gemeente zaken over bomen die een goede afhandeling vereisen, zoals de wens om te kappen of te snoeien.

Om alles rond bomen in één keer goed te regelen, heeft de gemeenteraad in mei 2014 het 'Bomenbeleidsplan Lisse' vastgesteld. Dit bundelt alle eerdere gemeentelijke stukken over bomen. Het geeft een beschrijving van de kwaliteit van het huidige bomenbestand. Ook vermeldt het de bomenwensen van de gemeente nu en in de toekomst en geeft het richtlijnen hoe gemeente en burgers in Lisse met bomen moeten omgaan.

Met het vastgestelde bomenbeleidsplan wil de gemeente haar 'kleurrijke bomenkapitaal' versterken.

Functies van bomen

Bomen leveren een positieve bijdrage aan de leefomgeving in ons dorp en het buitengebied. De volgende functies zijn te onderscheiden:

Klimaat en luchtkwaliteit

Bomen bieden verkoeling op warme dagen, vangen roet- en fijnstofdeeltjes af (onder andere van uitlaatgassen), zorgen voor afname van windkracht én leggen koolstof (CO2) vast uit de atmosfeer waardoor (bij daglicht) zuurstof wordt geproduceerd.

Gezondheid, recreatie

Waar bomen staan, voelt iedereen zich thuis. Een groene, bomenrijke omgeving is aantoonbaar goed voor de gezondheid en het humeur. In de rust van parken en plantsoenen ontmoeten mensen elkaar, wordt gesport en ontspannen. Zo valt de drukte van het dagelijks leven tijdelijk weg.

Natuurwaarden voor dorp en landschap

Bomen zijn waardevol voor planten en dieren. Ze bieden een vestigingsplaats (holtes, nesten), voedsel en schuilmogelijkheden. Langs lanen en door bossen kunnen dieren zoals vogels, vlinders en vleermuizen zich verplaatsen. Bomen bepalen ook de indeling van het landschap. Bomenstructuren, zoals de bekende elzensingels rond de bollenveld-

den, vertegenwoordigen grote ecologische en cultuurhistorische waarden.

Waarde in geld

Gemeentebomen worden met (belasting) geld van burgers aangeplant en onderhouden. Daarmee vertegenwoordigen zij een financiële waarde. Deze waarde moet worden meegewogen bij besluiten over onderhoud en beheer.

Cultuurhistorie

De standplaats van bomen is vaak verbonden met de geschiedenis van een plek, zoals (lei)linden bij een kerk of bomen op een begraafplaats of een landgoed. Bomen zijn enorm belangrijk voor de historische waarde(n) in de openbare ruimte.

Bebouwing en verkeer

Op een mooie standplaats, bijvoorbeeld een dorpsplein, zorgen bomen voor meerwaarde. Soms schermt een gesloten bomenbeplanting een minder mooie plek af. Ten slotte zorgt een goed gekozen rij bomen langs een weg voor meer verkeersveiligheid.

Beleving, sociale aspecten

Veel mensen waarderen bomen door hun indrukwekkende verschijningsvorm. Ze tonen het wisselen van de seizoenen. En in een wijk met bomen vinden mensen het over het algemeen prettig wonen.

Van visie naar strategie

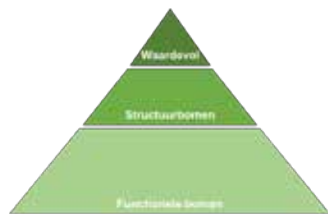
De gemeente Lisse heeft besloten te streven naar een afwisselend en waardevol bomenbestand. Twee doelstellingen zijn hierbij belangrijk:

1. Behoudenswaardige bomen moeten worden beschermd.

- Verschillende bomen, verschillend beschermen. Alle gemeentelijke bomen worden ingedeeld in categorieën. Belangrijke en waardevolle bomen worden beschermd, bomenstructuren versterkt en waar nodig verbeterd.
- Bomen hebben waarde: inwoners, plannenmakers en besluitvormers moeten beseffen dat alle bomen in en om Lisse van grote waarde zijn voor de gemeente.

2. Alle bomen moeten van goede kwaliteit zijn en blijven én er moet ruimte zijn voor nieuwe ontwikkelingen.

- Ruimte voor vernieuwing. Waar nodig, zal de gemeente (na onderzoek) slechte bomen vervangen door nieuwe, die zo lang mogelijk kunnen doorgroeien.
- Goed bomenbeheer: Wanneer alle bomen in Lisse volgens een vast plan worden onderhouden, blijven tijd en budget over voor nieuwe investeringen.

Bomencategorieën

De bomen in Lisse zijn verdeeld over drie categorieën.

Waardevolle bomen

Deze bomen vormen de 'top' van het bomenbestand. Ze zijn waardevol voor de beleving van de ruimte, omdat ze een belangrijke (cultuur)historische of sierwaarde vertegenwoordigen. Alle monumentale bomen vallen in deze categorie. Deze zijn opgenomen op de 'Lijst waardevolle en monumentale bomen', die elke drie jaar opnieuw wordt vastgesteld.

Structuurbomen

Bij structuurbomen gaat het vooral om de waarde die deze bomen samen als laan of beplanting vertegenwoordigen. Ze zijn belangrijk voor de verkeersgeleiding langs uitvalswegen en doorgaande wegen, als accentuering van bepaalde bebouwing, als landschapselementen (bomensingels) of ze vormen een natuurverbinding.

Functionele bomen

Deze bomen zorgen voor een mooie aankleding van een wijk of gebied. Ze zijn van belang voor het welzijn van de mensen die er wonen of recreëren. Ze hebben een positieve invloed op de gezondheid, de sociale veiligheid, het plaatselijke klimaat en de luchtkwaliteit.

Aan elke categorie kan een doel, een beschermingsgraad en een functie worden toegekend. De bomen kunnen eigendom zijn van de gemeente of van derden.

Bij functionele bomen betreft het bomen in gemeente-eigendom.

Categorie	Streefwaarde min. eindleeftijd	Beschermingsgraad	Functie	Eigenaar
Waardevol	120 jaar	Maximale individuele bescherming	Beleving, emotie, cultuurhistorie	Gemeente, derden
Structuur	80 jaar	Basisbescherming; structuur gaat voor individuele bomen	Stedenbouwkundig, landschappelijk	Gemeente
Functioneel	30 jaar	Geen	Aankleding van wijken	Gemeente

Tabel 1: Indeling in categorieën van de bomen in Lisse.

De onderstaande foto's tonen voorbeelden van bomen in de drie categorieën.

Waardevolle boom particulier (Heereweg)

Waardevolle gedenkboom (Veldhorststraat)

Structuurbomen (Heereweg)

Structuurbomen (Jan Steenstraat)

Functionele bomen (Centaurstraat)

Functionele bomen (Narcissenstraat)

Gemeentelijke bomenstructuren

In de 'Groenatlas Lisse 2008-2017' zijn alle groenstructuren vastgelegd. Vaak zijn bomen de belangrijkste elementen in een groenstructuur. In het centrum van Lisse bestaat de groenstructuur vooral uit bomen. Langs uitvalswegen, zoals de Heereweg, is de historische groenstructuur nog goed te zien. Wel is in de loop der tijd her en der een 'versnippering' ontstaan door het uitvallen van bomen. De gemeente wil op die plaatsen de groenstructuur weer herstellen.

Niet-gemeentelijke bomen

In Lisse zijn bomen ook in eigendom bij derden, zoals particulieren, agrariërs, bedrijven, woningbouwverenigingen en de provincie Zuid-Holland. Deze bomen zijn natuurlijk ook heel belangrijk voor een mooie aankleding van onze gemeente. Eigenaren bezitten vaak waardevolle exemplaren of beheren een gedeelte van een waardevolle bomenstructuur.

De gemeente wenst deze waardevolle bomen en boomstructuren goed in beeld te brengen en er blijvend aandacht aan te besteden. Waar nodig kan de gemeente, na zorgvuldige afweging, een bijdrage leveren aan het duurzaam behoud in de vorm van informatie, inspanning en/of een financiële bijdrage. Dit hangt af van de klasse waarin dergelijke bomen zijn ingedeeld.

Niet-gemeentelijke bomen worden, als zij aan de normering daarvoor voldoen, ingedeeld in de categorie waardevolle bomen.

In overleg met de klankbordwerkgroep bomen, waarin diverse bewoners en lokale partijen deelnemen, zijn de criteria uitgewerkt.

Ontwerpen met bomen

Het is belangrijk om nieuwe én bestaande bomen altijd op te nemen in een ontwerp en de planning van een ontwikkelingsproject. Door een 'integrale aanpak' blijft de groeiplaats van bomen op die manier verzekerd van voldoende aandacht.

Bomen kunnen zo vooraf, tijdens en na afloop van werkzaamheden ongestoord doorgroeien op hun standplaats.

Van ontwerp naar beheer

"Liever wat minder maar wel mooiere bomen dan veel bomen van matige kwaliteit". Dit voornemen hanteert de gemeente inmiddels op alle plekken die worden ingericht, zowel in het oude centrum als in nieuwere wijken. Te planten bomen worden tegenwoordig geselecteerd op geschiktheid (vorm, te bereiken omvang) en weerstand tegen ziekte. Vooraf wordt het risico op overlast bepaald, waarna besloten wordt een boomsoort ter plaatse wel of niet aan te planten.

Duurzaam beheer

Onder beheer verstaat de gemeente alles wat te maken heeft met de aanplant, verzorging en bescherming van bomen. Gemeentelijke bomen moeten worden gesnoeid. Waar nodig worden nieuwe bomen geplant. Groeiplaatsen moeten worden verbeterd of ontworpen. Het beheer van bomen in Lisse is tegenwoordig concreet. Het bestaat uit noodzakelijke en logische stappen om het gewenste eindbeeld van een boom te bereiken.

Groeiplaatsen van bomen

De gemeente Lisse streeft naar de juiste boomsoort op de juiste plaats. Zo worden problemen met bestrating, funderingen of ondergrondse kabels en leidingen voorkomen. Vooraf moet

duidelijk zijn wat een boom op die groeiplaats nodig heeft, hoe deze zal uitgroeien en welke leeftijd kan worden behaald.

De gemeente gaat hier streng op selecteren en toezien, maar wil ook graag een 'kleurrijk bomenkapitaal'.

Daarom moet er binnen de drie bomen-categorieën (waardevolle, structuur- en functionele bomen) voldoende afwisseling blijven op het gebied van boomsoorten, grootte en leeftijd.

Overlast door bomen

In het verleden blijken niet altijd de juiste bomen op de meest geschikte plaats te zijn aangeplant. Soms ervaren inwoners daarom hinder door (te) veel schaduw, opdruk van bestrating (door wortelgroei), erg veel bladval,

'plak' door luizen of veel vruchten in het najaar. Wanneer overlast wordt gemeld, zal de gemeente een afweging maken. Is de klacht terecht, hoe groot is de overlast, zijn veiligheid, welzijn of leefbaarheid in gevaar? Met uitzondering

van de omgevingsveiligheid ('noodkap' bij een valgevaarlijke boom) wordt verwijdering van de betreffende boom of bomen pas als laatste mogelijkheid overwogen.

De indeling in categorieën zorgt voor een afweging van het in te zetten budget. Bij waardevolle bomen en bij structuurbomen kiest de gemeente eerder voor een maatregel tot behoud. Bij functionele bomen zal er vaker voor worden gekozen om deze niet te behouden. Waar mogelijk wordt hier een geschiktere boomsoort als vervanging gekozen. Bij nieuwe aanplant wordt altijd gekeken naar mogelijk te verwachten vormen van overlast. De aan te planten boomsoort en de eigenschappen die deze nu en in de toekomst bezit, worden zorgvuldig afgewogen ten opzichte van de beoogde standplaats.

Bescherming van bomen

Een goede bescherming van de eigen bomen ziet de gemeente als een hoofdtaak. Maar ook het beschermen van bomen van andere eigenaren is noodzakelijk voor een blijvend bomenrijke gemeente. Daarom moet ook voor die bomen de bescherming worden geregeld. De gemeente komt met een nieuw vergunningstelsel op basis van de indeling in categorieën. Voor het kappen, verplanten, ingrijpend snoeien of het op een andere manier in gevaar

brenge van de gezondheid van een waardevolle boom, moet een vergunning worden aangevraagd. Dit geldt ook voor waardevolle bomen die niet van de gemeente zijn. Het geldt niet voor de niet-geregistreerde particuliere bomen.

Waardevolle bomen

Deze categorie omvat de monumentale, behoudenswaardige, karakteristieke en/of historische bomen. Het beleid in Lisse is om deze bomen volledige bescherming te bieden. Voor onderhoud, behoud (ook op een minder logische of gunstige standplaats), noodzakelijk onderzoek en waar mogelijk verbetering van (de conditie van de) boom en/of standplaats wordt het maximaal mogelijke gedaan. Een vergunning voor kap, verplanting, ingrijpende snoei of andere (levensbedreigende) handelingen (bijvoorbeeld ter bestrijding van vastgestelde overlast) mag alleen worden afgegeven wanneer sprake is van een zwaarwegende maatschappelijke reden. Een verplanting van een waardevolle boom mag plaatsvinden als dit geen bedreiging vormt voor het duurzaam behoud van de boom.

Structuurbomen

Structuurbomen zijn voor de gemeente zeer belangrijk. Ook bij deze bomen zijn behoud, beheer en zo nodig onderzoek van belang. Wel wordt bij deze bomen-

klasse altijd een afweging gemaakt of handhaving (bijvoorbeeld van slechte exemplaren) opweegt tegen de kosten. Wanneer sprake is van overlast wordt zorgvuldig afgewogen hoe acceptabel dit is. Kap, verplanting, ingrijpende snoei of andere (levensbedreigende) handelingen worden toegestaan als dit geen of hooguit een gunstig effect heeft op de totale bomenstructuur waarvan de boom of bomen deel uitmaken. De voorwaarden hiervoor moeten worden vastgelegd.

Functionele bomen

De bomen in deze klasse worden niet per se behouden, ze zijn - op een enkele uitzondering na - vervangbaar. Wanneer, na inventarisatie, sprake is van werkelijk vastgestelde overlast is verwijderen en vervangen toegestaan. Flinker snoei, verplanting of kappen kan bij functionele bomen van particulieren vlot en zonder procedures plaatsvinden. Bij gemeentelijke bomen in deze klasse moet wel sprake zijn van een goed onderbouwde reden om deze te verwijderen.

Waar nu voor bomen geen ruimte is, zal die er in de toekomst (door nieuwe ontwikkelingen of zienswijzen) mogelijk wel komen. De gemeente zal daarop inspelen.

Wanneer bomen verdwijnen door het verlenen van een omgevingsvergunning, moet dit worden hersteld. Herplant moet op dezelfde locatie of daar vlak in de buurt worden uitgevoerd. Als laatste mogelijkheid kan financiële compensatie mogelijk zijn. Dit moet meteen leiden tot nieuwe bomenaanplant op een andere locatie binnen de gemeente.

Natuurlijk wil de gemeente Lisse voorkomen dat er kaalslag plaatsvindt. Lisse wil dat haar imago als groene gemeente zichtbaar blijft in de vorm van een voldoende aantal bomen en heeft daarvoor een norm bepaald: minimaal 0,5 gemeentelijke boom per inwoner. Inventarisatie en monitoring geven aan of het aantal bomen op peil blijft. Bomen kunnen hoger gewaardeerd worden (van functioneel naar structuur en/of waardevol) maar nooit lager. De verwachting is dat het aantal waardevolle bomen zo geleidelijk zal toenemen.

Onderhoud en veiligheid

Als boomeigenaar is de gemeente verplicht om te zorgen voor veilige bomen. Het nalaten van inspectie en onderhoud kan leiden tot schade en/of letsel, waarvoor de gemeente aansprakelijk kan worden gesteld. Ook voor particuliere boomeigenaren geldt deze zogenoemde 'zorgplicht'.

Voor alle boomeigenaren en -beheerders is het zeer belangrijk dat zij hun bomen regelmatig, bij voorkeur driejaarlijks, op veiligheidsaspecten (laten) controleren en dit goed (laten) registreren. De gemeente Lisse laat daarom

elke drie jaar een 'boomveiligheidscontrole' uitvoeren door een extern gecertificeerd bedrijf. Aansluitend hierop worden de aanbevolen veiligheidsmaatregelen (zoals het snoeien van dood hout of te zware takken) direct uitgevoerd bij bomen die als onveilig zijn benoemd.

Ruimte voor nu en later

In het bomenbeleidsplan is vastgelegd dat waardevolle bomen worden beschermd en de kwaliteit van het bomenbestand in Lisse zal worden verhoogd. Wijzigingen zijn altijd mogelijk, bomen blijven tenslotte levende organismen.

Wat gaat de gemeente doen?

Het spreekt vanzelf dat alle voorname-ns in het bomenbeleidsplan niet in één keer kunnen worden uitgevoerd. De gemeente zal daarom komende jaren stapsgewijs veranderingen doorvoeren. Zo worden de drie bomencategorieën én de vastgestelde groenstructuren ingevoerd in het gemeentelijk bomenbeheersysteem. Van alle bomen bestaat dan een goed overzicht van de onderhoudstoestand. Hierna worden de bomen volgens de nieuwe beheercyclus onderhouden.

De gemeente werkt de 'Lijst monumentale bomen' bij en werkt de achterstand in het beheer weg. Ook wordt de bomenverordening opnieuw vastgesteld, nadat deze is aangepast aan nieuwe ontwikkelingen, zoals de Omgevingswet in 2018.

Bewoners zullen vaker en beter over bomen worden geïnformeerd. Inmiddels is er een klankbordwerkgroep bomen ingesteld waarin bewoners en diverse belangengroepen deelnemen. Samen met deze brochure over het bomenbeleidsplan zullen de nieuw vastgestelde 'Lijst waardevolle en monumentale bomen' en de vernieuwde bomenverordening worden uitgegeven. Eigenaren die waardevolle bomen bezitten, ontvangen hierover van de gemeente bericht. Wanneer er aan bomen wordt gewerkt, zal de gemeente de omwonenden daarover informeren. Dit kan bijvoorbeeld door een huis-aan-huisbrief of door een informatieavond te organiseren.

De gemeente zal de aanwezige waardevolle bomen behouden, de bomenstructuren versterken maar ook ruimte bieden voor vernieuwing. Zo zorgt de gemeente voor een duurzaam groene, leefbare woon- en werkomgeving in het hart van de Bollenstreek.

